

Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів соціальної роботи із сім'ями, які опинилися у складних життєвих обставинах

**Наказ Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту,
Міністерства охорони здоров'я України,
Міністерства освіти і науки України,
Міністерства праці та соціальної політики України,
Міністерства транспорту та зв'язку України,
Міністерства внутрішніх справ України,
Державного департаменту України з питань виконання покарань
від 14 червня 2006 року N 1983/388/452/221/556/596/106
Зареєстровано в Міністерстві юстиції України
12 липня 2006 р. за N 824/12698**

Відповідно до законів України "Про соціальну роботу з дітьми та молоддю", "Про соціальні послуги", "Про попередження насильства в сім'ї" та з метою подолання сімейного неблагополуччя, захисту прав членів сім'ї, створення умов для нормального розвитку й виховання дітей у сім'ї **НАКАЗУЄМО:**

1. Затвердити Порядок взаємодії суб'єктів соціальної роботи із сім'ями, які опинилися у складних життєвих обставинах (додається).
2. Міністерству України у справах сім'ї, молоді та спорту, Міністерству охорони здоров'я України, Міністерству освіти і науки України, Міністерству праці та соціальної політики України, Міністерству транспорту та зв'язку України, Міністерству внутрішніх справ України, Державному департаменту України з питань виконання покарань та їх територіальним підрозділам забезпечити організацію виконання положень Порядку взаємодії суб'єктів соціальної роботи із сім'ями, які опинилися у складних життєвих обставинах.
3. Державній соціальній службі для сім'ї, дітей та молоді (Голстоухова С. В.) у встановлений термін подати цей наказ на державну реєстрацію відповідно до Указу Президента України від 3 жовтня 1992 року N 493 "Про державну реєстрацію нормативно-правових актів міністерств та інших органів виконавчої влади" (зі змінами).
4. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступників Міністрів України у справах сім'ї, молоді та спорту, охорони здоров'я, освіти і науки, праці та соціальної політики, транспорту та зв'язку, внутрішніх справ, заступника Голови Державного департаменту України з питань виконання покарань згідно з функціональним розподілом та на директора Державної соціальної служби для сім'ї, дітей та молоді.

Міністр України у справах сім'ї, молоді та спорту	Ю. О. Павленко
Міністр охорони здоров'я України	Ю. В. Поляченко
Міністр освіти і науки України	С. М. Ніколаєнко
Міністр праці та соціальної політики України	І. Я. Сахань
Міністр транспорту та зв'язку України	В. В. Бондар
Міністр внутрішніх справ України	Ю. В. Луценко
Голова Державного департаменту України з питань виконання покарань	В. В. Коцинець

Порядок взаємодії суб'єктів соціальної роботи із сім'ями, які опинилися у складних життєвих обставинах

1. Загальні положення

Цей Порядок розроблено з метою впровадження ефективного механізму взаємодії суб'єктів соціальної роботи із сім'ями, які опинилися в складних життєвих обставинах. Упровадження у практику даного Порядку сприятиме підтримці членів сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах, у вирішенні життєвих проблем, які вони не в змозі подолати за допомогою власних засобів і можливостей; попередженню виникнення нових складних життєвих обставин; створенню умов для подальшого самостійного розв'язання життєвих проблем, що виникають.

2. Дія цього Порядку поширюється на:

управління (відділи) у справах сім'ї, молоді та спорту обласних (районних, міських) державних адміністрацій, Міністерство у справах сім'ї, молоді та гендерної політики Автономної Республіки Крим;
обласні, міські, районні, районні в містах служби у справах неповнолітніх;
республіканський (Автономної Республіки Крим), обласні, міські, районні, районні в містах, сільські та селищні центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді (далі - центри СССДМ);
Міністерство охорони здоров'я Автономної Республіки Крим, управління (відділи) охорони здоров'я обласних (міських, районних) державних адміністрацій;
заклади охорони здоров'я;
Міністерство освіти і науки Автономної Республіки Крим, управління (відділи) освіти і науки обласних, міських та районних державних адміністрацій;
дошкільні, загальноосвітні, професійно-технічні та позашкільні навчальні заклади;
органи праці та соціального захисту населення;
відділи з питань взаємодії із засобами масової інформації та громадськістю, організаційно-аналітичної роботи Міністерства транспорту та зв'язку України;
органи внутрішніх справ;
установи виконання покарань.

3. Об'єкти соціальної роботи із сім'ями, які опинилися у складних життєвих обставинах:

сім'ї з дітьми, які опинилися у складних життєвих обставинах і не в змозі подолати їх самостійно, у зв'язку:

- з інвалідністю батьків або дітей, - вимушеною міграцією, - наркотичною або алкогольною залежністю одного з членів сім'ї, - його перебуванням у місцях позбавлення волі, - ВІЛ-інфекцією, - насильством у сім'ї, - безпритульністю, - сирітством, - зневажливим ставленням і негативними стосунками в сім'ї, - безробіттям одного з членів сім'ї, якщо він зареєстрований в державній службі зайнятості як такий, що потребує працевлаштування;
- сім'ї, у яких існує ризик передачі дитини до закладів для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування;
- неповнолітні одинокі матері (батьки), яким потрібна підтримка;
- сім'ї, члени яких перебували чи перебувають на державному утриманні.

4. Порядок соціальної роботи із сім'ями, які опинилися у складних життєвих обставинах

1. Виявлення сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах

Інформацію про сім'ї, які опинилися у складних життєвих обставинах, може отримувати будь-який із суб'єктів соціальної роботи, визначений даним Порядком, у вигляді особистої заяви громадянина або звернення про допомогу одного з членів сім'ї, від організацій, установ, підприємств, сільських і селищних рад, міських та районних у містах державних адміністрацій, органів охорони здоров'я, освіти, внутрішніх справ, установ виконання покарань, яку передають до центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді.

Не допускається розголошення відомостей про особисте життя членів сім'ї, яка опинилася у складних життєвих обставинах, та іншої інформації особистого характеру, які стали відомі під час здійснення соціального супроводу.

2. Соціальне інспектування

На підставі отриманої інформації центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді спільно зі службами у справах неповнолітніх та (у разі потреби) із залученням інших суб'єктів здійснюють соціальне інспектування сім'ї (визначають її склад, основні проблеми і потреби її членів тощо), за результатами якого складається акт обстеження житлово-побутових умов сім'ї. На підставі отриманої під час соціального інспектування інформації центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді формують та ведуть загальний банк даних цих сімей у журналі обліку сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах (додаток 1).

Об'єктами формування загального банку даних для соціального супроводу є сім'ї, яких узято на облік у журналі обліку сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах.

3. Діяльність дорадчого органу

Для здійснення координації між суб'єктами соціальної роботи із сім'ями, які опинилися в складних життєвих обставинах, та комплексного вирішення питань сім'ї, яка опинилася в складних життєвих обставинах, при управлінні у справах сім'ї, молоді та спорту створюється дорадчий орган.

До складу дорадчого органу входять: начальник управління (відділу) у справах сім'ї, молоді та спорту, директор центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, начальник служби у справах неповнолітніх; та за запрошенням управлінь (відділів) у справах сім'ї, молоді та спорту: керівники управлінь охорони здоров'я, керівники управлінь освіти і науки, керівники органів праці та соціального захисту населення, керівники органів внутрішніх справ, керівники установ виконання покарань, керівники інших структурних підрозділів місцевої адміністрації, представники підприємств, установ, організацій та об'єднань громадян.

На засіданні дорадчого органу в присутності суб'єктів соціальної роботи розглядаються матеріали про стан сім'ї, яка опинилася у складних життєвих обставинах (заява, акт обстеження житлово-побутових умов), можлива присутність сім'ї. Більшістю голосів приймається рішення про взяття сім'ї під соціальний супровід або відсутність такої необхідності та розподіляються функції кожного суб'єкта стосовно вирішення складних життєвих обставин цієї сім'ї, після чого центром соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді заводиться облікова картка встановленого зразка (додаток 2).

4. Соціальний супровід

Після прийняття рішення дорадчого органу центром соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді разом вживаються заходи щодо взяття сім'ї під соціальний супровід, розробляється план соціального супроводу цієї сім'ї, установлюється термін здійснення соціального супроводу.

При потребі справа розглядається на засіданні дорадчого органу повторно і вирішується питання щодо продовження або припинення соціального супроводу цієї сім'ї.

5. Припинення соціального супроводу

Соціальний супровід може припинитися у разі:

подолання сім'єю складної життєвої ситуації;
відмови сім'ї від допомоги, якщо це не загрожує іншим особам;
переїзду сім'ї (суб'єкт, який здійснює соціальний супровід, повинен повідомити відповідний центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді за новим місцем проживання (перебування) цієї сім'ї, якщо воно відоме).

За наявності вищезазначених причин для припинення супроводу спільним рішенням на засіданні дорадчого органу сім'я, яка перебувала в складних обставинах, знімається з супроводу, що фіксується в обліковій картці.

5. Функції суб'єктів соціальної роботи

1. Управління (відділи) у справах сім'ї, молоді та спорту обласних (районних, міських) державних адміністрацій, Міністерство у справах сім'ї, молоді та гендерної політики Автономної Республіки Крим:

проводять засідання дорадчого органу;

організують оздоровлення та відпочинок дітей та молоді з сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах;

сприяють працевлаштуванню та зайнятості членів сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах;

звертаються з клопотанням до інших структурних підрозділів місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій з метою сприяння у наданні необхідної допомоги сім'ям, які опинилися у складних життєвих обставинах;

сприяють вирішенню питання щодо надання сім'ям означеної категорії матеріальної (грошової чи натуральної) допомоги.

2. Обласні, міські, районні, районні в містах служби у справах неповнолітніх:

беруть участь у роботі дорадчого органу;

повідомляють центрам соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді про виявлення сімей з дітьми, у яких є випадки насильства в сім'ї, жорстокого поводження з дітьми або реальної загрози його вчинення тощо;

порушують питання про вилучення дитини із сім'ї при безпосередній загрозі її життю і здоров'ю, у разі потреби - про призначення опікуна (піклувальника), тимчасове влаштування дитини, передачу в прийомну сім'ю, дитячий будинок сімейного типу, інтернатний заклад;

вживають заходів щодо захисту житлових та майнових прав дітей;

здійснюють спільно з центрами соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді соціальне інспектування сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах;

беруть участь у судових засіданнях з розгляду справ, за якими проходять неповнолітні, надають судам інформацію про їхній соціальний стан.

3. Республіканський (Автономної Республіки Крим), обласні, міські, районні, районні в містах, сільські та селищні центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді:

координують здійснення соціального супроводу сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах;

ініціюють засідання дорадчого органу шляхом подання відповідних матеріалів до управлінь (відділів) у справах сім'ї, молоді та спорту про виявлення сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах;

готують матеріали до особової справи сім'ї на засідання дорадчого органу;

здійснюють діагностування сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах, у тому числі обов'язкове соціальне інспектування;

забезпечують системний облік сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах, шляхом формування відповідного банку даних;

розробляють спільно із сім'єю, яка опинилася у складних життєвих обставинах, план її супроводу;

здійснюють соціальний супровід сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах, шляхом надання їй членам комплексу адресних соціальних послуг як необхідної підтримки, допомоги і самопомоги;

здійснюють заходи щодо попередження насильства в сім'ї або реальної загрози його вчинення відповідно до Інструкції щодо порядку взаємодії управлінь (відділів) у справах сім'ї та молоді, служб у справах неповнолітніх, центрів соціальних служб для молоді та органів внутрішніх справ з питань здійснення заходів з попередження насильства в сім'ї, затвердженої наказом Міністерства України у справах сім'ї, дітей та молоді та Міністерства внутрішніх справ України від 09.03.2004 N 3/235, зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 30.03.2004 за N 399/8998, надають необхідну допомогу жертвам насильства в сім'ї;

інформують служби у справах неповнолітніх про випадки жорстокого поводження з дітьми або реальну загрозу його вчинення відповідно до Порядку розгляду звернень та повідомлень з приводу жорстокого поводження з дітьми або реальної загрози його вчинення, затвердженого наказом Державного комітету України у справах сім'ї та молоді, Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства освіти і науки України, Міністерства охорони здоров'я України від 16.01.2004 N 5/34/24/11, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 22.01.2004 за N 99/8698;

представляють у разі потреби інтереси членів сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах, у суді;

двічі на рік надають управлінням (відділам) у справах сім'ї, молоді та спорту дані щодо кількості сімей даної категорії, які стоять на обліку, які перебувають під соціальним супроводом, зняті з соціального супроводу з позитивним/негативним результатом або з інших причин, які відмовились від соціального супроводу;

поширюють соціальну рекламу послуг різним типам сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах.

4. Міністерство охорони здоров'я Автономної Республіки Крим, управління (відділи) охорони здоров'я обласних (міських, районних) державних адміністрацій, заклади охорони здоров'я:

за запрошенням управлінь (відділів) у справах сім'ї, молоді та спорту беруть участь у роботі дорадчого органу;

повідомляють центрам соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді про виявлення сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах;

надають медичну та медично-консультативну допомогу та забезпечують за направленням центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді консультування медпрацівниками в закладах охорони здоров'я сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах;

сприяють розповсюдженню у закладах охорони здоров'я соціальної реклами з питань здорового способу життя та відповідального батьківства;

забезпечують санаторне лікування дітей із сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах, у санаторних закладах системи охорони здоров'я за наявності медичних показань для санаторно-курортного лікування;

при потребі залучаються до інспектування сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах;

інформують територіальні центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді про сім'ї, батьків або осіб, які їх замінюють, мають тривалу хворобу, що перешкоджає їм виконувати свої батьківські обов'язки, або порушують права й обмежують законні інтереси дитини, ухиляються або не виконують батьківські обов'язки у зв'язку із зловживанням алкоголю, уживанням наркотичних засобів, психотропних речовин тощо.

5. Міністерство освіти і науки Автономної Республіки Крим, управління (відділи) освіти і науки обласних, міських, районних державних адміністрацій, дошкільні, загальноосвітні, професійно-технічні та позашкільні навчальні заклади:

за запрошенням управлінь (відділів) у справах сім'ї, молоді та спорту беруть участь у роботі дорадчого органу;
повідомляють центрам соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді про виявлення сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах;
ведуть внутрішній облік дітей, які потребують посиленої уваги з боку педагогічного працівника, соціального педагога, та інформують про це служби у справах неповнолітніх і центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді;
забезпечують роботу шкільного психолога з дітьми, які опинилися у складних життєвих обставинах;
можуть створювати при освітніх закладах об'єднання батьків, педагогів, громадськості щодо забезпечення педагогічного впливу на дітей із сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах, та схильних до протиправних дій, залучають до цієї роботи соціальних працівників центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді;
проводять профілактичну та просвітницьку роботу з дітьми, підлітками, молоддю, схильними до правопорушень, з числа сімей, які опинилися в складних життєвих обставинах, контролюють відвідування ними навчальних закладів та якість навчання;
уживають невідкладних заходів щодо активного залучення до громадської та гурткової роботи в середніх загальноосвітніх школах та позашкільних навчальних закладах дітей із сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах;
проводять спільно з центрами соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді інформаційно-профілактичні заходи, спрямовані на підготовку молоді до самостійного життя, формування відповідального батьківства, створення позитивної моделі сім'ї, профілактику жорстокого поводження в родині тощо;
залучають працівників освіти до соціального інспектування сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах, у яких виховуються діти шкільного віку;
сприяють розповсюдженню в навчальних закладах соціальної реклами з питань профілактики здорового способу життя.

6. Органи праці та соціального захисту населення:

за запрошенням управлінь (відділів) у справах сім'ї, молоді та спорту беруть участь у роботі дорадчого органу;
повідомляють центрам соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді про виявлення сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах;
сприяють працевлаштуванню працездатних членів сімей даної категорії за клопотанням управлінь у справах сім'ї, молоді та спорту, центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді;
розглядають позачергово за клопотанням управлінь у справах сім'ї, молоді та спорту, центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді справи осіб з числа сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах, щодо призначення державної допомоги, субсидій тощо;
сприяють залученню до оплачуваних громадських робіт осіб з числа сімей, що перебувають під соціальним супроводом центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді;
сприяють розповсюдженню інформації про надання соціальних послуг дітям, молоді, різним категоріям сімей.

7. Відділи з питань взаємодії із засобами масової інформації та громадськістю, організаційно-аналітичної роботи Міністерства транспорту та зв'язку України:

сприяють розміщенню соціальної реклами на транспорті.

8. Органи внутрішніх справ:

за запрошенням управлінь (відділів) у справах сім'ї, молоді та спорту беруть участь у роботі дорадчого органу;
надсилають центрам соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді відомості про виявлення сімей, які опинилися в складних життєвих обставинах;

організують та контролюють при районних відділах органів внутрішніх справ спільно з центрами соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді профілактичну та просвітницьку роботу з неповнолітніми, молоддю, схильними до правопорушень, з числа сімей, які опинилися в складних життєвих обставинах, та їхніми батьками;

уживають заходів, спрямованих на своєчасне виявлення осіб, схильних до вчинення насильства в сім'ї, та дітей, щодо яких учинено насильство або існує загроза його вчиненню, та інформують про цих осіб центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, служби у справах неповнолітніх;

забезпечують у межах своєї компетенції першочерговий розгляд заяв про випадки насильства в сім'ї в управліннях і відділах внутрішніх справ за поданням працівника центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді;

надають допомогу в отриманні паспортів дітям з числа сімей цієї категорії за клопотанням центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді;

здійснюють первинне дослідження поведінки, проблем та особистості неповнолітніх, засуджених до покарань у вигляді громадських робіт, виправних робіт, звільнених від відбування покарання з випробуванням, та їхніх сімей і передають матеріали до центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді та кримінально-виконавчої інспекції;

збирають та узагальнюють інформацію про осіб, які втягують неповнолітніх у злочинну діяльність;

надають допомогу органам освіти й охорони здоров'я в підготовці відповідних документів щодо оформлення особових справ неповнолітніх, які направляються до загальноосвітніх шкіл та професійних училищ соціальної реабілітації;

здійснюють контроль за неповнолітніми, які перебувають на обліку кримінальної міліції у справах неповнолітніх.

9. Установи виконання покарань:

за запрошенням управлінь (відділів) у справах сім'ї, молоді та спорту беруть участь у роботі дорадчого органу;

повідомляють центрам соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді про виявлення сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах;

сприяють розповсюдженню реклами про послуги центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді серед неповнолітніх і молоді, які звільняються з місць позбавлення волі;

проводять спільно з центрами соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді профілактичну та просвітницьку роботу з неповнолітніми та молоддю з числа сімей, які опинилися в складних життєвих обставинах, відповідно до Порядку взаємодії центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді і установ виконання покарань у проведенні соціальної роботи з неповнолітніми та молоддю, які відбувають покарання в цих установах і звільняються з них, затвердженого наказом Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту і Державного департаменту України з питань виконання покарань від 28.10.2005 N 2559/177, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 25.11.2005 за N 1425/11705.

**Директор Державної соціальної служби
для сім'ї, дітей та молоді**

С. В. Толстоухова

Додаток 1

до Порядку взаємодії суб'єктів соціальної роботи із сім'ями,
які опинилися у складних життєвих обставинах

**ЖУРНАЛ ОБЛІКУ СІМЕЙ,
ЯКІ ОПИНИЛИСЯ У СКЛАДНИХ ЖИТТЄВИХ ОБСТАВИНАХ**

N з/п	Дата взяття на облік	Прізвище, ініціали, рік народження матері, батька, кількість дітей, у т. ч. неповнолітніх	Місце проживання сім'ї	Суб'єкт соціального інспектування	Обставини, що є підставою для взяття сім'ї на облік	Рішення дорадчого органу	Види наданої допомоги	Підстава для зняття з обліку (указати дату зняття з обліку)	Примітка

**Директор Державної соціальної служби
для сім'ї, дітей та молоді**

С. В. Толстоухова

Додаток 2
до Порядку взаємодії суб'єктів соціальної роботи із сім'ями,
які опинилися у складних життєвих обставинах

ОБЛІКОВА КАРТКА

СІМ'Я _____, ЩОДО ЯКОЇ ЗДІЙСНЮЄТЬСЯ СОЦІАЛЬНИЙ СУПРОВІД

Тип сім'ї (поставити відповідну позначку):

☐ багатодітна	☐ неповна	☐ малозабезпечена
☐	☐	☐

Батько _____
(П. І. Б., рік народження)

Мати _____
(П. І. Б., рік народження)

Кількість членів сім'ї, у т. ч. дітей до 18 років _____

Місце проживання сім'ї _____
(індекс, область, район, місто (село, селище),

вулиця, будинок, квартира, телефон)
Підстава для організації соціального супроводу _____

Ознаки кризової ситуації (необхідне підкреслити): самотність, сирітство, безпритульність, відсутність житла або роботи, насильство, зневажливе ставлення та негативні стосунки в сім'ї, малозабезпеченість, інвалідність, психологічний чи психічний розлад, систематичне вживання алкогольних чи наркотичних засобів, стихійне лихо, катастрофа тощо.

Короткий зміст рішення дорадчого органу _____

Надана допомога _____

Суб'єкт(и) соціального супроводу _____

Термін здійснення соціального супроводу _____

Причини зняття з соціального супроводу (поставити відповідну позначку):

Подолання сім'єю складної життєвої ситуації	Відмова сім'ї від допомоги, якщо це не загрожує іншим особам	Переїзд сім'ї (зміна місця проживання)	Рішення щодо неповнолітніх дітей

Додаткова інформація _____

**Директор Державної соціальної служби
для сім'ї, дітей та молоді**

С. В. Толстоухова